

De bouwers van megalieten*

Een hiërarchische samenleving

De mensen uit het neolithicum waren veetelers en landbouwers die zich in dorpen hadden gevestigd. De landbouwsamenlevingen getuigen van een diepgaand gevoel voor organisatie, om zulke bouwactiviteiten met succes te kunnen uitvoeren.

De hiërarchische indeling van de samenleving in de jongere steentijd blijkt duidelijk uit dit soort realisaties: een baas, architecten die de weerstand van de materialen kennen en de maten beheersen, priesters om de mensen te verenigen en arbeidskrachten.

Deze bouwwerken hebben ongetwijfeld veel mensen gemobiliseerd, wat ons doet veronderstellen dat in de nabije omgeving een grote bevolkingsdichtheid was.

Technische hoogstandjes

Waarschijnlijk werden de steenblokken aan hun granieten basis onttrokken met behulp van stenen slagpennen. Er is geen menhir* groeve, maar een rationeel en opportunistisch gebruik van al geërodeerde rotsmassa's. Het vervoer van de zo verkregen megalieten* kon plaatsvinden met behulp van touwen en houten rollen. De nauwkeurig voorbereide geulen ontvingen de basis van de menhirs*, waarbij het ongetwijfeld het moeilijkste was om er de punt van de steen in te laten glijden. Een oprichtingsceremonie begeleidde de plaatsing van de megalieten*.

Woordenlijst

Bok: hefapparaat dat vaak bestaat uit drie balken in piramidevorm.

Cairn: stenen monument dat graven overdekt.

Dolmen (“stenen tafel”, in het Bretons): een grafkamer, soms met een gang, afgeschermd door horizontale stenen.

Godafbeelding in schildvorm: afbeelding van een godheid, omringd door een “lijst”.

Grafheuvel: kunstmatige heuvel die één of meerdere graven bedekt. Bestaat uit een mengsel van aarde en steen. Afhankelijk van de proporties van die materialen spreekt men van grafterp (aarde) of cairn (steen).

Megaliet: uit het Grieks, “mega” (groot) en “litho” (steen), het gaat dus om een grote steen.

Menhir: Bretons woord dat “lange steen” betekent.

Monoliet: werk dat uit één blok is gemaakt.

Uitsteeksel: uitsteeksel dat een verticaal vlak onderbreekt.

Praktische informatie

Gemiddelde tijd voor het bezoek: 1 uur
Aangepaste rondleidingen voor gehandicapten enkel op reservering.

Boekenwinkel

De gids van dit monument is beschikbaar in de boekenwinkel, in de categorie “Itinéraires”.

Centre des monuments nationaux
Site des mégalithes de Locmariaquer
Route de Kerlogonan
56740 Locmariaquer
tél. 02 97 57 37 59
fax 02 97 57 41 62
locmariaquer@monuments-nationaux.fr
www.monuments-nationaux.fr

de megalieten in Locmariaquer

Drie bouwwerken uit de jongere steentijd

Een buitensporige architectuur

Duizenden monolieten* die 6000 jaar geleden in deze streek werden opgesteld, vormen al sinds de prehistorie één van de 's werelds meest spectaculaire megalithische verzamelingen.

Volgens recente archeologische opgravingen is de site in meerdere fasen ingericht. 5000 jaar voor het begin van onze tijdrekening wordt een open architectuur met staande stenen

Gravure uit 1805

gebouwd, geïsoleerd of in rijen, die een heilige plaats aangeven. Het zijn grote menhirs* van 6 tot 20 meter hoog, waarvan de versierde menhir* van Locmariaquer de allerhoogste is, daterend van rond 4300 vóór onze jaartelling. Ca. 300 jaar later worden individuele graven gebouwd: de grafterp* van Er Grah, dan collectieve: de dolmen* van de Table des Marchands.

Opgravingen en restauraties

Volksgeloven verbinden de oorsprong van de megalieten* aan het onzichtbare, wonderbaarlijke en heilige. Dankzij de belangstelling ervoor werden ze al in de XVIIIde eeuw beschermd, vanaf de XIXde eeuw bestudeerd door archeologen, gerestaureerd in de XXste eeuw om hun oorspronkelijke uiterlijk terug te krijgen.

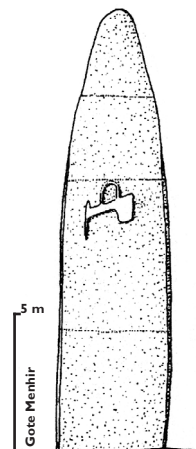
* Uitleg op de achterzijde van dit document.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.

De gebroken Grote Menhir*

Deze monoliet*, de meest monumentale uit de westelijke prehistorie – een enorm granietblok van meer dan 20 meter lang – bestaat nu uit vier stukken. Rechtop was hij 18,5 m hoog. Dit blok van 280 ton is gehouwen uit graniet dat niet uit

Locmariaquer komt en werd over meerdere kilometers vervoerd door de mensen uit het neolithicum, zonder dat wij precies weten welke techniek zij hebben gebruikt.

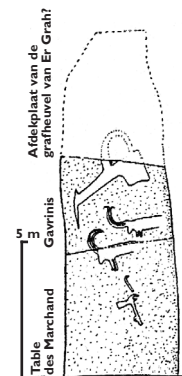
Om hem rechtop te zetten hebben zij waarschijnlijk een aarden wal gebouwd, de menhir* in een geul laten kantelen en hem rechtop gezet met behulp van houten hefboomen en bokken*, waarna hij werd gesteund met stenen en aarde. Eenmaal rechtop werd

hij geheel gepolijst met gereedschap van kwarts. Achter de Grote Menhir* zijn 18 andere plekken waar menhirs hebben gestaan op de grond aangegeven met stenen. Deze rij werd rond 4500 voor onze jaartelling opgericht en vormt een indrukwekkend rechtlijnig geheel. Rond 4300-4200 voor onze jaartelling is de rij verwoest. Is de val van deze grote gedenkstenen toeval of met opzet? De wetenschappelijke gemeenschap is het er nog niet over eens.

De dolmen* van de Table des Marchand

Dit geheel werd rond 3900 v. Chr. gebouwd en gebruikt tot aan het begin van de bronstijd, rond 2000 v. Chr.

Archeologische opgravingen hebben aangetoond dat de achterste plaat ouder is dan de dolmen* zelf. Deze dateert uit dezelfde periode als de Grote

Menhir*, is aan twee zijden versierd en is op zijn oorspronkelijke plaats blijven staan, terwijl de rij van de Grote Menhir verwoest werd en de dolmen* rond de achterste plaat werd gebouwd. De boogvorm van deze achterste plaat en de omlijsting door een hoogteverschil van het beeldhouwwerk plaatsen dit in de categorie van de godafbeeldingen in

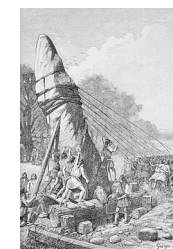
schildvorm*, een veel gebruikt motief in deze streek. Het plafond van de gang wordt steeds hoger, misschien om de nabijheid van de kamer te benadrukken, de heiligste plaats.

De symbolen eromheen, in de vorm van een halve maan, beelden de spirituele straling van de godheid uit. Van de beeldhouwde bisschopstaven op de oppervlakte, ook zeer gebruikelijk in de kunst uit de jongere steentijd, wordt gedacht dat zij de macht van de godheid uitbeelden en misschien de heilige functie van de priesters. De "gazelle" midden op de zuil dateert ongetwijfeld uit het begin van de XXste eeuw. Het plafond is versierd met gravures: een bijl met steel, een staf en een stuk van een rundachtige. Een ander deel van het dier bevindt zich 4 km verder, op het plafond van de dolmen van Gavrinis*. Het laatste zou het blok zijn dat de kelder van de grafheuvel* van Er Grah afdekt. Deze drie delen vormden misschien ooit een menhir* van 14 m.

De grafheuvel* van Er Grah (of Er Vinglé)

Dit reusachtige monument behoort tot de categorie van de grafmonumenten met gesloten kelder.

Men denkt dat het gaat om graven van belangrijke personen, door de afmetingen en het grafmateriaal wat erin gevonden werd. De grafheuvel* is in verschillende stappen gebouwd: rond 4500 v. Chr., kleine cairns* over enkele graven, waaronder die waar de skeletten van twee runderen zijn ontdekt; rond 4200 voor onze jaartelling, de kleine grafkamer met de ronde cairn* en rond 4000 voor onze jaartelling, twee uitbreidingen in het noorden

en het zuiden, bestaand uit stenen muurtjes die een grijze kleimassa overdekt met stenen ondersteunen. De totale lengte van het monument is 140 meter.

In de XIXde eeuw was van Er Grah alleen nog maar de grafkamer bekend die eerder was geplunderd. De noordelijke punt werd als steengroeve gebruikt (daar komt de naam Er Vinglé vandaan, Bretons voor steengroeve) en is nu verdwenen. Ondanks een opgraving door Zacharie Le Rouzic in 1908 is het monument ingestort, overgroeid en vergeten tot in 1991. De grafheuvel heeft zijn oorspronkelijke grootte teruggevonden na de restauratie, het jaar daarna.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.